

Evaluation of Vavien Film in Terms of Hedonism

M. Safa Karataş^{1-a*}

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

ABSTRACT

Ontology, epistemology and axiology, which are considered as the basis of systematic thinking, have been the driving force of many studies in social sciences. In this study, Vavien film will be evaluated within the ethics field while ethical values and hedonist ethics are included in the axiology. The "value", which is a problem area since antiquity, will be discussed and new "values" will be questioned through the sample selected from today's cinema. In this article, the concepts of good and bad are explained and what good and bad mean for the characters will be listed. In this study, hedonism, which is in contact with egoism, will be evaluated over the characters and which and how the hedonism in the characters in the film will be show up will be examined. We will trail hedonism along the movie. In addition to the main story of the film, it will be explained how the fiction relates to hedonism in the side stories. A philosophical argument will be carried out by the way of film analysis.

Keywords: Ethic, Value, Hedonism, Vavien.

Vavien Filminin Hedonizm Açısından Değerlendirilmesi

Öz

Sistemik düşünmenin temeli sayılan ontoloji, epistemoloji ve aksiyoloji sosyal bilimlerde birçok çalışmanın yön vericisi olmuştur. Bu çalışmada da aksiyoloji içerisinde yer alan etik değer ve hedonist etik anlamlandırılırken, Vavien filmi söz konusu etik alan içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Antikçağdan itibaren süregelen tartışmaların odaklarından biri olan "değer" kavramı, Türk sinemasından seçilen "Vavien" filmi özelinde incelenmiştir. Yapılan incelemeyle "değer" kavramının dönüşümüne ve yenilenmesine de odaklanılmıştır. Makalede, iyi ve kötü kavramları açıklanarak karakterler için iyinin ve kötünün ne anlama geldiği sıralanacaktır. Çalışmada egoizmle dirsek temasında olan hedonizm, karakterler üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır ve insanın ilkel tarafına yakın olan hedonizmin filmdeki karakterlerde hangi durumlarda ve nasıl ortaya çıktığı incelenmiştir. Hedonizmin izi filmin tamamında sürülmüştür. Filmin ana öyküsü dışında yan öykücüklerde kurgunun hedonizmle nasıl ilişkilendirildiği açıklanacak ve film analizi yöntemiyle felsefik bir tartışma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Değer, Hedonizm, Vavien.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^amsafa@cumhuriyet.edu.tr

^{id}<https://orcid.org/0000-0002-1088-7181>

How to Cite: Karataş M. Safa, (2022) Evaluation of Vavien Film in Terms of Hedonism, International Journal of Current Social Science, 1(1):45-51.

Giriş

Klasik felsefenin üç temel alanı bulunmaktadır. Bunlar; ontoloji, epistemoloji ve aksiyolojidir. Aksiyoloji, köken olarak Antik Yunan'da değer anlamına gelen "axia" ile öğreti/bilim anlamına gelen "logos"tan türetilmiştir. Değerin ne olduğunu, niteliğini, çeşitli değerlerin nasıl sıralanmaları gerektiğini araştırır ve bu konuda kuramlar ileri süren değer felsefesi de denilen aksiyoloji, insanın yaşamı boyunca vardığı birçok yargının kaynağı olan değerler sistemiyle ilgilenir (Haçerlioğlu, 1982, s. 56). Hayatın bazı kararlar almaya yönelmesi, kararları için iyi ve kötüyü kendince şekillendirmesi nedeniyle insanlar bazı nesnelere ve/veya durumları sınıflandırmak durumundadır. Bu noktada "şey"lerin iyi, kötü, çirkin, güzel, hoş, nahos oluşu "değerleme"ye ve dolayısıyla aksiyolojinin alanına girmektedir.

Değerler felsefesi, etik (ahlaki) değerler, estetik değerler ve siyasi değerler olmak üzere üç alt başlığa ayrılmaktadır.

Etik sözcüğü Yunanca ahlak manasındaki "ethicos"tan gelmektedir. Bir çalışma alanı olarak etik, neyin iyi neyin kötü olduğunun tespit edilmesiyle ilgili ahlaki ödev ve mesuliyeti vurgular. Etik; ahlaki tutum, eylem ve yargıları ilgilendiren bir konu olarak felsefe ve bilimin önemli bir parçası olmuştur (Florov, 1991, s. 154). Ahlak yanlış-doğru, iyi-kötü, erdem ve kusur ile tutumları ve tutumların neticelerini değerlendirmeye ilintilidir. Etik münakaşalarının temel konusu; insan fiillerini ahlaki açıdan değerli ya da değersiz edenin ne olduğudur (Akarsu, 1975 s. 68). Fiili ahlaki manada değerli yapan, iyiyi ortaya çıkarması ve iyiyi yaratmasıdır.

Etiğin ilk kullanım alanına baktığımızda karşımıza alışkanlık, töre, gelenek gibi kavramların varlığı çıkmaktadır. Hareketlerini antikitede töreye uygun olarak düzenlemeye alışkın kişi, ahlak normlarına uygun davrandığı ölçüde "etiğe" uygun davranmış kabul edilmekte ve yine etik daha dar ve uzak kullanımında ise etiğe uygun davranan kişi, aktarılan değer ve kural ölçülerini kavrayarak ve üzerinde düşünerek iyiyi gerçekleştirmek amacıyla alışkanlığa dönüştürmektedir (Pieper, 1999, s. 25). Buradan hareketle şu fikre varılmaktadır; etik aslında toplumdaki kurallara uygun hareket etmeye ve erdemli olmaya verilen addır, ilk dönemlerde. Bu sebeple etiğin hem toplumsal hem de bireysel yönünün ortaya çıktığı sonucunu çıkarabilmekteyiz. Etik bireysel manada kişiyi erdeme götürürken toplumsal manada genel kuralları iletir.

Etiği kendi içinde farklı bakış açılarıyla değerlendiren düşünürler bazı ayrımlara giderek etik kuramlar oluşturmuşlardır.

Ödev etiği: İlk akla gelen Kant'ın kuramıdır. Ahlak alanı metafiziktir; yani bilginin ulaşamadığı "kendine şeye" biz ahlaki eylemle ulaşılırız ve bu ahlakın dayanağı iyi niyettir, iyiyi istemedir (Bolay, 2004, s. 187). Ödev ahlakına göre sonuç ne olursa olsun kişinin niyeti değerlendirilmelidir ve niyet en iyidir.

Faydacı etik: Konumuz olan hazcılıkla en çok karıştırılan ve aralarında kopmaya hazır bir çizgi bulunan kuramdır. Temelde faydacılar da bir eylemin sonucuna yoğunlaşırlar ve insana mutluluk veren ve acı veren eylemleri iyi-kötü

diye ayırırlar. Hazcılıkla ayırışan nokta ise; faydacılıkta temel gaye mutlulukken, hazcılıkta doğrudan haz durumlarıdır. Faydacılıkta mutluluğa ulaşmak adına hazlar arasında tercih sorunları ortaya çıkar ve faydacılıkta mutluluk amacı, bireyselliğin yanında sosyal bir içerik de taşır: en büyük sayıda insanın en büyük mutluluğu (Dülger, 2014).

Ödev ve faydacı etik dışında bu çalışmanın kuramsal alt yapısına destek sağlayan diğer kuramlar erdem etiği ve feminist etikdir. Erdem etiği net bir çalışma alanı olmasa da birçok düşünürce gündeme getirilmiş ve üzerine çözümler yapılmıştır. Diğer kuramlar niyeti ya da sonucu göz önünde bulundururken; erdem etiği, hem niyeti hem de sonucu değerlendirir. Erdem, bireyin sorumlulukları ve görevlerini yerine getirme gibi konularda karşı karşıya kaldıkları ikilemleri, ahlaki yöntemlerle çözmelerine olanak tanır. Bu anlamda toplumsal faydacılıkla toplumsal ödev etiği arasında gidip gelir erdem etiği. Feminist etik ise son yılların çalışma konularındandır ve tek yanlı olarak sadece erkekleri göz önünde bulunduran, kadınları küçümseyen geleneksel etiğe yönelttiği yoğun bir eleştirinin ardından, ortaya çıkmıştır. Yeni olan bu etik kavramı, bütün etik anlayışlarının karşısında yer almakta ve anarşist bir duruş sergilemektedir.

Vavien (Taylan Biraderler, 2009) filmi incelirken araç (model) olarak seçilen hedonist (haz) etik kuramına geçmeden önce kavramın açıklanması gerekliliği bulunmaktadır. Zira söz konusu bu gereklilik hem çalışmayla ilgili ortaya çıkacak olan soruların cevaplanması hem de filmin yapısının anlaşılır kılınması açısından önemli bir yere sahiptir.

Bolay, (2004, s. 185) kişinin yaptığı eylemlerin ahlaka uygun olması gerekli midir, bu açıdan insan fiillerinin yöneldiği bir amaç var mıdır, diyerek eylem-etik arasındaki ilişkiye; toplum ve toplumdaki kanunlar, gelenek ve görenekler, bazı eylemleri yapmayı hoş karşılamaz, yasaklar ya da sert tepki gösterirken birey, her zaman topluma ve ondaki kurallara uyarıya yaptığı eylemlerde özgür olabilecek midir, gibi sorularla toplum-etik arasındaki dengeye değinerek son olarak insan, ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür ve bütün insanlar için geçerli olan ve herkesin rahatça benimseyeceği evrensel ahlak kanunları var mıdır, bu kanunların nitelikleri nelerdir, gibi sorularıyla etiğin temel sorunlarını belirler.

Aslında tüm bu sorular günlük yaşantımızda karşılaştığımız bazen durup düşündüğümüz bazense es geçtiğimiz durumlar neticesinde ortaya çıkmıştır. Vavien filmi de göz önünde bulundurulduğunda etik aslında hem bireyi hem toplumu ilgilendiren bir olayda alınan tavır ve gösterilen davranıştır. Kültür gibi çok geniş bir anlam düzeyine oturan etik (ahlak) insanların iyiyi ve kötüyü ararken tuttuğu yoldur. Bu yollardan bazıları yukarıdaki gibidir; bununla birlikte bizim temelimiz aslında egoizme çokça yakın ve faydacı kalıba oturan ama daha maddeci bir düşünüş olan hedonizmdir. Bu noktada aslında hedonizmi faydacılıktan değil faydacılığı hedonizmden ayırmak gerekiyor. Çünkü kronolojiye bakıldığında hazcılık fikrinin daha eski olduğunu görebilmekteyiz. Zaten hedonizmin içeriğine yer verildiğinde aslında insanın en ilkel duruşu olduğu rahatça anlaşılacaktır.

İlkel Bir Eylem Olarak Hedonizm

Hazcılık, en üstün iyiliğin haz olduğunu ileri süren Aristippos'un öğretisiyle karşımıza çıkmaktadır. Sokrates'in öğrencilerinden Kireneli Aristippos'a göre en üstün iyilik hazdır. Sokrates'e göre mutluluk iyiliğe yönelmeyle, onu gerçekleştirmeye elde edilebilmektedir ve düşünür iyiyeye yönelen ve onu gerçekleştiren davranışlara erdem adını vermektedir. Sokratesçi okullar da "iyi"nin ne olduğu sorusuna karşılık aradılar. Bu noktada Aristippos'un ve onun izinden yürüyenlerin Kireneli oluşlarından ötürü Kirene Okulu'nun cevabı çok net olmuştur: iyi demek, haz demektir. İnsana haz veren her şey iyidir, acı verenler ise kötüdür (Gökberk, 2010, s. 51). İyiyi ve kötüyü bu denli ilkelce ve Freudyen bakışla "id" haline indirgeyen fikir bütünlüklerine de hazcılık denilmektedir. Yine Aristippos'a göre her davranışın nedeni, mutlu olmak isteğidir. Yaşamın ereği hazdır. Haz insanı insan eden duygudur (Hançerlioğlu, 1982, s. 153). Filmi incelerken daha genişleteceğimiz "iyi-kötü" manalandırmaları Kirene ekolünce haz temelinde ve mutluluğa götürülen yol olarak yapılmış ve sonrasında üzerine çokça tartışılacak bir alan haline gelmiştir.

Kirene Okulu içerisinde Aristippos'la birlikte Epiküros'u da anmak gerekir. Aslında hedonizmden faydacılığa giden yolu açan Epiküros'tur. Zira düşünür hazları maddi (bedensel) ve manevi (ruhsal) diye ikiye ayırmış ve manevi hazlara daha çok önem vermiştir. Bedensel hazlar her ne kadar önemliyse de insan kendini manevi hazlara yönleltmeli ve bilgeliğe yönelmelidir (Timuçin, 2004, s. 251-252). İnsan dünyayı anlarken bilgeliğe ihtiyaç duyar ve insanın huzurunu bozan korkular (Tanrı, kader, ölüm vb.) ancak bilgelikle aşılabılır. Epiküros, Aristippos'tan farklı bir bakış getirerek aktif bir haz yerine pasif bir haz kavramını ortaya atar ve aslında çoğu kez hazın varlığından ziyade acının yokluğuna dikkati çeker (Arslan, 2007, s. 156).

Hedonizmin diğer dirsek teması egoizmdir. Çünkü hazcılık bireysel mutluluğu önceler. Ahlakın kaynağının "ben" sevgisi olduğunu savunan egoizm hazcılıkla "kişi" bağlamında ve kendini düşünme boyutunda eşleşir. Ayrıca yukarıda sıraladığımız etiğin sorularından biri olan evrensel ahlak yasalarının varlığına hedonizm de egoizm de karşıdır. Haz kişiden kişiye değiştiği için evrensel ahlak yasasından söz edilemez. Hobbes'a atfedilen "İnsan insanın kurdudur" mottosu da aslında iki düşüncenin ortaklığını gösterir. Herkes hazı için yaşar ve öteki önemsizdir. Bu aslında inceleyeceğimiz filme de bizi götüren önemli noktalardan biridir. Çünkü insan doğası gereği bencildir ve her şeyden çok kendini sever. Kendi mutluluğunu her şeyin üstünde görür. Yine bir halk deyişine başvuracak olursak (zira halk arasında kullanılmış ve zamana yenik düşmemişse doğruluk payının yüksekliğinden ve her devirde başvurulduğundan) önce can sonra canandır. Bu da insanlar arasında – kendi öncelenmesi sebebiyle- çatışma yaratabilir. Yine *Vavien* filmi bu çatışmalar üzerine kurulmuştur.

Vavien filmi etik özelde hedonist etik çerçevesinde inceleyeceğimizden önemli iki kavrama daha değinmemiz gerekmektedir: İyi ve kötü.

Kutsal kitaplara bakıldığında ya da antikçağdan günümüze kadar filozofların fikirleri incelendiğinde; dünya iyi ve kötü üzerine kurulmuştur.

İyi, kurallara veya ahlaklılık idealine uygun olandır, aranılan ve istenilen şeydir; iyi, gereksinimlerimize yanıt veren davranıştır. İyi terimini hem bazı "şey"ler (zevk, zenginlik, itibar vb.) hem "kişi"ler hem de "fiil"ler için kullanır. İyi ahlaki anlamda ve ahlaki olmayan anlamda kullanılmaktadır. Ahlaki anlamda iyi iki ayrılabilir; kendi başına iyi olan ve başka bir şey için iyi olan. Haz ve mutluluk kendi başına iyidir, araç değildir. Oysa para, ihtiyaç için iyidir. Öyleyse burada iyi araçtır; ama bilgi hem amaç hem araç olarak iyidir (Bolay, 2004, s. 182).

Antik Yunan'da iyinin ve kötünün düşünürlerde neyi ifade ettiğini bakarak devam etmek hem hazcılığı hem de filmin incelenmesini anlamlı hale getirmektedir.

Sokrates'te hedonizmin nüveleri görünmektedir zira ona göre hoş ve yaşamı acısız kılan işler, güzeldir ve her güzel iş de iyi ve yararlıdır. (Bu noktada haz ve fayda temasını net bir şekilde görebiliyoruz.) Dolayısıyla iyinin, belli bir amaca hizmet ettiğini öne sürer düşünür. Yine Sokrates kimsenin kötüyü tercih ederek yapmayacağını çünkü insanın kötüyü iyiden üstte tutmasının fitratına ters düşüğünü ileri sürmektedir. Sokrates'e göre insanın iyiyi kötüden ayırt edebilmesi onun erdemli ve bilge olduğunu göstermektedir ve bilgiyi, bilimin gösterdiği yolu izleyen insan, iyi ve mutlu olur (Arat, 1996, s. 19).

Platon ise etiği yine mutlulukla eşlemiştir. İyiyi mutluluğa giden yol olarak görür ve iyiyi herkesin ortak gayesi olarak imler. "Platon, bireyi değil, toplumu göz önünde bulundurur. Birey ülküsünden çok tür ülküsüne yönelir, yetkin insanı değil de yetkin toplumu anlatır. Ona göre en yüksek iyi, bilgi ve hazın ölçü, güzellik ve duruluğa göre birleşmiş bir karışımıdır." (Arat, 1996, s. 20)

İyinin ve kötünün tanımlanması mutluluğun yolunu çiziyor ve yine *Vavien*'de aslında iyi ve kötü karakterlerin hepsinin ana gayesinin mutluluğa erişmek olduğunu görüyoruz. Bu minvalde mutluluk-etik-iyi-kötü kapsamının neyi ifade ettiğine eğilerek filme daha derinlemesine bakılabilecektir.

Antik Yunan'dan bugüne mutluluk iyiyi temel alan ve zaman içerisinde bireyden topluma doğru dönüşen bir halde macerasını sürdürüyor. Çünkü iyi, insanı mutlu eden ve rahatsız etmeyen; tatmin olmayı sağlayan durumlarda takip edilir (Jarspers, 1981, s. 72).

Pieper (1999, s. 135) mutluluğu ve dolayısıyla ahlak felsefecilerinin bu olaya bakışını iki ana hatta ayırarak veriyor ve *Vavien* filminde bizim neden hedonist tutumu göz önüne alarak inceleme gereksinimi duyduğumuzun temel mantığını destekliyor:

İnsan mutlu olmaya çalışmalı mı?, mutlu olmak ne demektir? gibi sorulara filozoflar tarafından farklı yanıtlar verilmiştir. Burada iki karşıt tez savunulmaktadır. Bir yanda (öncelikle mutçu, benci, hazcı ya da faydacı etik taraftarları) insanın mutlu olma çabası yaşam pratiğinin anlamı olarak görülüp, mutluluk ilkesini en üst normatif ilke olarak tanımlarken; öte yanda (öncelikle Platon, Spinoza, Kant, Alman İdealizmi) erdem, ahlâkîlik ve akılcılığa ulaşmak,

mutluluğa ulaşmaktan daha önemli görülmekte ve görev ilkesi mutluluk ilkesinin önüne konmaktadır.

Hedonizm Unsurlarının İzini *Vavien*'de Sürmek

“Bir Mutluluk Vermediniz Bana”

Vavien, daha çok televizyon dizisi yapımlarına imza atan Yağmur ve Durul Taylan kardeşlerin 2009'da vizyona giren filmidir. Film, Taylan Biraderler filmografisinde farklı bir yerde durmaktadır. Sebebi senaryonun Engin Günaydın tarafından kaleme alınması ve Taylan biraderlerin daha çok endüstri için hayata geçirdikleri projeler içerisinde düşünce yoğun bir içeriğe sahip olmasıdır.

Vavien filminde çok kere başkarakter Celal'in (Engin Günaydın) ağzından duyduğumuz “Bir mutluluk vermediniz bana” repliği aslında bizi bu çalışmaya iten nüvedir. Repliği anlamlandırmak ve çalışmayı detaylandırmak adına öncelikle filmi kısaca özetlemek gerekmektedir:

Celal karısı Sevilay (Binnur Kaya) ve oğlu Mesut (Nedim Suri) ile birlikte Tokat Erbaa'da yaşamaktadır. Abisi Cemal (Settar Tanrıöğen)'le bir elektrik dükkânı işletmektedir. Sevilay, Almanya'da yaşayan babasının gönderdiği paraları biriktirmekte ve kocasından gizlemektedir. Celal ise bu durumdan haberdardır. Zira Sevilay'ın paralarına gizlice el koyarak Samsun'da bir pavyona gitmektedir. Pavyon çalışanı Sibel'e (Güneş Berberoğlu) ilgi duyan Celal sinsi bir plan kurarak karısını öldürmeye karar verir ve piknik vesilesi ile çıktıkları yolda karısını arabanın açılır kapanır kapısının aniden açılmasıyla uçuruma sürükler ve kurtulduğunu sanır; lakin Sevilay ölmemiştir, evine geri döner. Paralarının çalındığını anlayan Sevilay ve Celal'e paraları sorar. Celal hem suçluluk duygusu hem de hapse girme korkusu ile üste çıkarak karısını kendisinden para gizlemesi üzerinden sıkıştırır. Karısının kendisine olan sevgisini de kullanarak

paralara tamamıyla sahip olur ve karısı sayesinde büyük bir elektrik işi alır.

Filmin ilk sekanslarından birinde Celal arabasının otomatik kapısını yaptırmaktadır. Kapının özellikle hızlı açılmasını istemektedir. Tam olarak yapılan kapı içine sinmese de ayrılır tamirciden. Daha ilk karakterin görünmesinden itibaren filmde mutsuzluk ve memnuniyetsizlik havası sezilmemektedir. Başkişi Celal film boyunca nadiren gülmekte ve mutlu olmaktadır.

Sevilay'ın görüldüğü ilk sahnede de o mutsuzluk perdeye yansır. Almanya'daki babasıyla konuşurken telefonda hem durağan hem de umutsuz, mutsuz bir kadın olduğunu görüyoruz. Babasına karşı kocasını savunurken bile mimikleri değişmiyor. Kabullenilmiş bir mutsuzluk Sevilay'ın çehresinde net bir şekilde görülmektedir.

Hem babanın (Celal) hem de oğulun (Mesut) aileden gizlediklerine şahit olduğumuz sahnede aslında filmin hedonist karakterlerinin hazlarıyla ilk defa karşılaşırız.

Celal evde kimse yokken karısının paralarını aşırarak için evin bodrumundaki gizli bölmeye inerken Mesut da babasının gizli koleksiyonundan porno film olarak mastürbasyon yapar. Celal'in hazzı Mesut'un eve girmesiyle nefrete dönüşür. Bulunduğu bodrumdan oğlunun ne işler çevirdiğini duyar. Epikuros'un ortaya attığı haz ardından rahatsız edici durumlar getirir fikri (Arslan, 2007, s. 156) burada karşımıza çıkar. Bundan sonraki birçok sahnede oğluna karşı tutumu daha da sertleşecek, hakaret ve aşağılamalara dönüşecektir.

Bu sekanslardan sonra Sevilay'ın da sönük bir hazzına, yine evde kimse yokken, paraları gizleme anına tanık olmaktadır. Aslında bu para biriktirme işi Sevilay'ın babasının isteğiyle olmaktadır. Film boyunca paranın ne için biriktirildiğini anlamamaktayız. Bu arzu ilk önce babası vesilesiyle Sevilay'ın yönlendirilmiş isteğidir, diyebiliriz.

Resim 1. Vekil'in yemek yemesi.
Picture 1. Vekil's dinner

Resim 2. Gece yemekten sonra odasına çıkışı
Picture 2. Going to her room after dinner

Tüm bu ana karakterlerin yanı sıra aslında ilk sahnede hedonist bir eylemle karşılaşırız. Filmin yan karakterlerinden olan Vekil (Serra Yılmaz) gece yarısı büyük bir mutlulukla yemeğini yer ve odasına çıkar. Odasında çıkarken yaktığı koridor lambasını evde *vavien* bağlantısı bulunmadığından yukarıdan söndüremez. Filmin sonunda bu bağlantının gerçekleştirilip Vekil'in odasına çıkmasının ardından lambayı kapatabilmesi tamamlanmış bir isteğin göstergesidir. Film bittiğinde “*vavien*” bizim için

tamamlanmış bir arzuyu ifade eder yani Öztürk'ün (2018, s. 141) ifadesiyle sinema fikrin normal akışına müdahale ederek felsefe üretir. Zihnimizdeki bir kavram bambaşka içeriklerle yeniden üretilir ve bu da yukarıda bahsettiğimiz düşünce yoğun sinema örneği olarak *Vavien*'in tercih edilmesini açıklamaktadır.

Başta da söylediğimiz gibi *Vavien* mutluluğa ulaşmayı arzulayan karakterlerin çokça olduğu bir yapıdır. İyi ve kötü ayrımı yapmamız bu anlamda seyirci olarak bizi

zorlamaktadır. Locke'a göre (2004, s. 190), herkes mutluluğu arzular çünkü mutluluk, arzu uyandıran bir şeydir, mutluluk ve mutsuzluk son sınırlarını bilemediğimiz iki ucun adıdır; ama bizde, bir yandan birçok tatlı ve zevkli olayın bir yandan da üzüntü ve tasaların doğurduğu canlı izlenimler vardır; bedeninin olduğu gibi zihnin haz ve acısı da buradadır.

Filmde her karakter için hazın temel noktaları vardır. Celal için karısından kurtulmak, Sevilay için kocasının sevgisine mazhar olmak, Mesut için sevişmek, Cemal için kilo vermek, Vekil için yemek yemek....

Bu noktada filmdeki arzu ve nefretler bağlamında çatışmalar yaşandığından ve film bunun üzerine inşa edildiğinden Hobbes'tan (2007, s. 48) bir alıntıyla devam edelim:

İyi. Kötü. Bir insanın iştahı veya arzusunun yöneldiği şey, o insan bakımından, iyi bir şeydir: onun nefret ve istikrahının yöneldiği nesne kötü, istihfafının nesnesi ise süflü ve değersizdir. Çünkü, iyi, kötü ve değersiz sözcükleri, onları kullanan kişinin bakış açısından kullanılır: mutlak ve basit olana iyi, kötü ve değersiz olan hiçbir şey yoktur.

Bu noktada öncelikle Celal'i tahlil edebiliriz. Celal karısını sevmemektedir. Celal karakteri tüm mutsuzluğundan ailesini dolayısıyla da karısını sorumlu tutar "Sıkıcam kafama olan o olacak. (...) Bkıtm ikinizden bir mutluluk vermediniz bana" diyerek düşüncesini tüm açıklığıyla yansıtır. Mutsuzluğunun yegâne kaynağı sahip olduğu ailesidir.

Resim 3. "Bir mutluluk vermediniz bana!"
Picture 3. "You haven't given me any happiness!"

Resim 4. Mutsuz aile tablosu.
Picture 4. Unhappy family picture.

Resim 5. "Sen olmasan ne işe yarar para?"
Picture 5. "What good is money without you?"

Resim 6. Mutlu aile tablosu.
Picture 6. Happy family picture.

Resim 7. Kilolardan kurtulmanın verdiği haz.
Picture 7. The pleasure of losing weight.

Resim 8. Neşat Ertaş'la meşk etmek.
Picture 8. Practice with Neşat Ertaş.

Celal aslında Samsun'da bir pavyonda çalışan Sibel'le birlikte olmak istemektedir. Aristippos'un olabildiği kadar şiddetli olan bir anlık hazdan başka bir şey olmayan "iyi"sini (Gökberk, 2010, s. 51) anımsatır bu bize. Sibel'e ulaşmak için karısı öldürmeye karar vermiştir. Bunun için bir plan yapar ve mutluluğa kendi "iyi"sine ulaşmak için nefret ettiği, ona göre "kötü" olan "şey"i ortadan kaldırmayı amaçlar. İlk manada başarmış gibi görünse de karısının şans eseri kurtuluşu yeniden Celal'i mutsuzluğa sürükler ve bununla birlikte karısının biriktirdiği paraları sorması Celal'i tamamen çileden çıkarır.

Değer Değişkendir

Sevilay için ise hayatındaki en önemli şey kocasıyla birlikte olmaktır. İyi bir aile hayatı kurmak onun için haz verici yegâne olaydır. Bunu Celal'in ailesini pikniğe gitmek için ikna ettiği bir gün görürüz. Celal ilk defa karısına gülümseyip yanağına bir öpücük kondurduğunda Sevilay dünyanın en mutlu insanı olur. Bu da uzun sürmez çünkü piknik esnasında hava kapanır ve dönüş hazırlığı yapılırken Celal de kendi planını yapmaktadır. Yağmurun yağmasıyla dönüş yoluna çıkılır ve Celal otomatik kapıyı açarak Sevilay'ı uçurumdan kazara (!) aşağı atar. Sevilay için ölümden dönmüş olmanın verdiği mutluluk çok uzun sürmez. Bu nokta da yeniden Hobbes'a (2007, s. 69) sözü vererek konumuzu açacağız: "Değer. Bir insanın kıymeti veya değeri, bütün diğer şeylerde olduğu gibi, onun fiyatı, yani onun kudretinin kullanımı için verilmesi gereken şeydir ve bu nedenle, mutlak olmayıp başkalarının ihtiyacına ve yargısına göre değişir."

Sevilay evine ve ailesine değer verirken döndüğünde ilk olarak babasının telefonla konuşmasıyla kişisel değerlerin ve hazların ne denli etkin olduğunu görürüz. Bu, ana öykü dışında yan bir öykücük olarak karşımıza çıkan ve paranın bir haz, bir değer ve bir mutluluk kaynağı olup olmayışını bize sorgulatan bir nüanstır. Babası Sevilay'ın bir iki cümleyle hatırlarını sorduktan sonra paralarını kontrol edip etmediğini sorar. Sevilay geçitirse de baba ısrar eder ve telefonu kapattıktan sonra paraları kontrol eden Sevilay ikinci hüsrana karşılaşır. Paralar olduğu yerde yoktur. Celal'e ise zar zor paralarla ilgili soru sorduğunda beklemediği bir karşılık alır. Celal yine Sevilay'ı suçlar ve kadını kendisinden başkasına hayrı olmayan birisi olmakla itham eder ve son olarak onu boşayacağını söyler. Para baba için bir değer ve Sevilay için birikmesi bir haz iken kocasıyla arasını "kötü" yapan bir değere dönüşür. Daha sonra Celal karısını boşamakla tehdit ettiğinde "Ben para pul istemiyorum Celal. Ben seni istiyorum. Sen olmasan ne işe yarar para? Ben bunu anlamıyorum. Ne olursun yanımdan gitme. Sen benim her şeyimsin. Sen olmasan ben yaşayamam. Her yerlerimde sen varsın. Ne olursun gitme. İstemiyorum ben para. Senin olsun. Her şeyim sensin Celal ne olursun gitme" diyerek Sevilay tüm arzusunun ve mutluluk temsilini net bir şekilde gösterir.

Eylemlerin Hesabı

Celal'in abisi Cemal yıllar önce karısını kaybetmiş yalnız yaşayan bir adamdır ve tek amacı sigarayı bırakıp zayıflamaktır. Filmin birçok sahnesinde aynadan kendisine

bakarak nasıl olduğunu kontrol eder. Cemalin, karısını bir hastalık sonucu kaybettiğini anlamaktayız. Film ilerlerken bu hastalığın "kötülüğü"nü'nün ardından Cemal'in sağlıklı yaşayarak "iyi" olacağını kabullendiğini bu yüzden kilo vermeye çalıştığını, sigarayı bıraktığını ve içine hiçbir derdi atmadığını anlamaktayız. Kendini sağlıklı ve diri hissetmek Cemal'in mutluluğudur. Buna ek olarak Cemal'e bağlama çalmak da büyük bir haz vermektedir. Bir sahnede Neşet Ertaş'ın televizyonda bağlama çaldığını görürüz. Cemal de elinde bağlamayla beklemektedir ve türkünün bağlamayla en zor çalınan kısmını Neşet Ertaş'la beraber çalar. Bölüm bittiğinde Cemal'in yüzünde büyük bir hazzın yansıması vardır.

Cemal ile kardeşi Celal arasında Sevilay'ın eve dönüşünden sonra bir konuşma geçer. Cemal: "Dünyada iki türlü insan vardır. İyiler ve kötüler. Kötü senin elini sıktığında kafasında kırk türlü plan yapar. ... Ama iyiler öyle değildir. İyiler iyi insanlardır. Kötüler kötüdür, iyiler iyidir. Biz iyi insanlarız." Cemal'in bu sözleri Celal üzerinde etki bırakır birkaç sahne sonra ağabeyine itirafta bulunur. Cemal'in dengesini bozan şey bu itiraftır. Sevilay paraları Celal'e sorduktan sonra Celal bütün olan biteni ağabeyine anlatır. Sigarayı bırakmış olan Cemal kardeşinin karısını öldürme planını ve paraları aldığını duyunca önce bir sigara isteyip yakar, sonra hakaret ederek kardeşini pataklar. Bu boşalma hem Cemal için hem de Celal için bir rahatlamadır. İyi olduklarını düşünen Cemal hayal kırıklığına uğrarken, içindeki kötülüğü döken Celal arınma yaşar.

Celal ve Sevilay'ın çocukları olan Mesut ise ergenlik döneminde ve mahalledeki sevgiliyle sevişmek Mesut'un en büyük emelidir. Her fırsatta sevgiliyle buluşur. Kızın annesine yakalasa bile bundan vazgeçmez. Bedensel hazları bilip düşünsel hazlar konusunda bir bilgisi olmadığından, doğal olarak yalnızca bedensel hazları tercih etmektedir (Macit, 2009). Annesi uçurumdan yuvarlandıktan sonra kız Mesut'u avutturken Mesut yine kız sıkıştırır. Bu noktada hazzın ne derece etkili olduğunu kızın sözlerinden çıkarabiliriz: "Mesut dur, yapma, annen öldü Mesut."

Sevilay kocası Celal'e, Celal de abisi Cemal'e ve Mesut sevgilisine yaptıklarından dolayı hesap verirken Kuçuradi'nin (2006, s. 152) bahsettiği etik açısından kendi eylemlerinin değerlendirilmesi yani kendi kendine hesap verme gerçekleşmez. Filmdeki karakterler hep bir başkasında hesap verir.

Vekil karakterinin ise tek mutluluğu yemektir, özellikle Sevilay'ın yemeklerini yemektir. Bu haz çeşidini Guyeau duyumsal haz olarak tanımlayıp bu etkinliğin yüzeysel olduğuna vurgu yapar (Timuçin, 2004, s. 250). Vekil, bulunduğu her sahnede ya yemek yer ya da yemek ister. Sevilay ölümden dönüp nasıl kurtulduğunu Vekil'e anlatırken bile yemek yer. Hatta Sevilay olayın en önemli kısmındayken Vekil, Sevilay'a yemeği yaptığı için teşekkür eder.

Yani nasıl ki doğa şaşmaz kanunlarla işliyorsa insan da dayanılmaz içgüdüleriyle idare olunmaktadır, diyen Hobbes'a ve onun akıl ya da ahlâkî prensipler insan iradesi üzerinde hiçbir etki yapmazken; haz elde etme isteği, arzu, sevgi gibi duygular insanı peşinden sürüklemektedir (Karagözöglü,

2006), sözlerinin ne derece önemli olduğunu hedonist karakterleri tahlil ederken daha net görüyoruz.

Film tüm iyi-kötü çatışması ve mutluluk arayışı içerisinde karakterleri bir çıkmaza sokup sona doğru her birine hazı tattırarak; ilkin kötü ve zararlı maddelerin vücuttan atma anlamında kullanılan sonrasında dinsel ve ahlaksal anlamda, mecazi olarak da kullanılabilen (Şener'den akt. Yetişken: 2012) katarsisi yaşatır.

Paraları geri istemeyen Sevilay'a abisiyle konuşan ve kalan paraları kendi hesabına yatıran Celal çok iyi davranmaya başlar. Celal'in asıl derdinin ne pavyondaki kadın ne de aile yaşantılarının sıkıntıları olmadığı anlaşılır. Babasının yönlendirmesiyle para biriktiren Sevilay da bu dertten kurtularak kocasının sevgisiyle mutluluğa erişmiştir. Celal sürekli hor gördüğü Mesut'un sevgilisi olduğunu öğrenince (ki kızın babasından Celal hiç hoşlanmıyordur) sevgi ve büyük bir gururla yaklaşır ve Mesut da artık mutluluğa erişmiştir. Sevilay vesilesiyle ilçeye yapılacak huzur evi inşaatının elektrik işi de Cemal ve Celal kardeşlere verildiğinden Cemal de maddi olarak hazza erişir ve kendine güveni gelir. Aynada yansıyan görüntüsüne gururla bakar. Ve film yine Vekil'in yemek yemesiyle biter. Vekil, ilk sahnenin aksine evdeki vavien sistemi yapıldığından yukarı çıktığında rahatça ışığını söndürebilir.

Sonuç

Vavien filmindeki bütün karakterler kendi mutlulukları için iyiyi ve kötüyü belirlemektedir. Her biri hedonisttir. Özellikle Celal karakteri yaptığı her eylemde mutluluğa ulaşmak istemektedir ve onu bu mutluluğa götüren her şeye iyi gözüyle bakmaktadır; bu noktada hedonizme çok yakın olan egoizme de yaklaşmaktadır.

Karakterleri teker teker analiz ettiğimizde de aslında her birinin kendi için yaşadığını ve bu yaşamada acılarla yani kötü şeylerle karşılaştıklarında iyilerinin kaybolmaması için ellerinden geldiklerini yaptıklarını görmekteyiz ve iyi kişisel olarak sınıflandırılmaktadır.

Film hedonizm dışında egoizm üzerinden ya da psikanaliz yöntemiyle de analiz edilebilirdi; lakin bizi hedonizme iten karakterlerin iyi-kötü, mutluluk-hüzün ve haz-acı arasında gidiş gelişleri olmuştur. Karakterlerin etik içerisinde yer alan değer sorgulamaları ve iyi tanımlamaları bizi hedonizme yönlendirmiştir. *Vavien* filminde Celal'in ailesi yerine pavyonda ve parayla aradığı haz onu çıkmaza itmiş, kendi hazları için karısını öldürmeyi dahi göze almıştır. Karısı ölümden döndüğünde ise kendini "iyi" bir insan olarak görerek karısının para düşkünü biri olduğunu ve kendisinden bu paraları sakladığını yüzüne vurarak yeniden üstünlük hazı yaşamaktadır. Celal'in abisi Cemal ise sağlıklı olmak üzerine düşmektedir. Karısını bir hastalıktan ötürü kaybetmiş olmanın verdiği hastalanma korkusu onu sağlıklı yaşamaya ve sağlıklı yaşamadan haz almaya itmiştir. Cemal, kendini disipline etme anlarında ya da bağlama

çalarken haz alanlarını ifşa etmektedir. Sevilay ise film boyunca hep "iyi" bir eş olma, "iyi" bir kadın olma motivasyonu; başkalarını mutlu ederek haz alanlarını göstermektedir. Kocasını mutlu görmek, oğlunu mutlu görmek, babasını mutlu görmek, Vekil hanımı mutlu görmek Sevilay'ın hazzıdır. Bunun için film boyunca aksiyona girmektedir. Mesut'un ise tek haz aldığı şey sekstir. Bunu filmin başından itibaren takip ederiz. Bu ilkel tutumu içinde bulunduğu ergenlik dönemiyle açıklanabilir. Lakin hazcılık her şeyin önüne hazı koyduğundan Mesut da hedonist tanımlamasına uymaktadır. Mesut için tek haz sevişmektir ve bu yaşamının en büyük güdülemesidir. Vekil hanımın ise gördüğümüz her sahnede yemekle bağ kurduğuna tanık olmaktayız. Yeme hazzıyla dolup taşan Vekil için yaşamının amacı olan haz yemekdir.

Son olarak *Vavien* filmindeki karakterleri ve bunların iyi-kötü-mutluluk yaklaşımlarını özetlemek adına Locke'tan (2004, s. 190) bir alıntıyla çalışmayı sonlandırmak gerekmektedir:

Her iyi, iyi olduğu kabul edilmiş de olsa, her tikel kişinin arzusunu zorunlu olarak uyandırmaz. Herkes onun kendi mutluluğunun bir bölümü olarak gördüğü bölümünü alır. İyilerin bütün geri kalan bölümü, gerçekte ya da görünüşte ne denli büyük olursa olsun, onu, zihninin o andaki durumunda kendisi için gerekli gördüğü mutluluğun bir bölümü olarak görmeyen kimsede bir arzu uyandırmaz.

Kaynaklar

1. Akarsu, B. (1975). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
2. Arat, N. (1996). *Etik ve Estetik Değerler*. İstanbul: Telos.
3. Arslan, A. (2007). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Adres.
4. Bolay, S. H. (2004). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Akçağ.
5. Dülger, M. (2014). "John Stuart Mill'de Bireysel ve Toplumsal Fayda". (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
6. Florov, I. (1991). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Cem.
7. Gökberk, M. (2010). *Felsefenin Tarihi*. İstanbul: Remzi.
8. Hançerlioğlu, O. (1982). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
9. Hobbes, J. (2007). *Leviathan*. İstanbul: YKY.
10. Jaspers, K. (1981). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Dergâh.
11. Karagözoğlu, H. (2006). "Thomas Hobbes'un Ahlak Felsefesi Üzerine". M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 30, 215-241.
12. Kuçuradi, İ. (2006). *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
13. Locke, J. (2004). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Kabaalçı.
14. Macit, H. (2009). "Teleolojik Etik Anlayışın Deontolojik Eleştirisi". Kaygı, 13, 83-91.
15. Öztürk, S. (2018). *Sinema Felsefesine Giriş*. Ankara: Ütopya.
16. Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. İstanbul: Ayrıntı.
17. Taylan Biraderler. (Yönetmen). (2009). *Vavien*, [Film]. TR: İmaj.
18. Timuçin, A. (2004). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Bulut.
19. Yetişken, H. (2012). "Aristoteles'te Sanatın Neliği ve İşlevi". Kaygı, 19, 27-35.